

**Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5 oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Geografia bez tajemnic*
na rok szkolny 2024/2025**

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.1.	Mapa źródłem informacji	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia podstawowe cechy mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie jej elementy (treść, tytuł, skalę, legendę, siatkę kartograficzną); ▶ odczytuje informacje z mapy i planu, stosując legendę. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie północ i pozostałe kierunki świata; ▶ wyjaśnia, na czym polega zorientowanie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozróżnia różne rodzaje map (tematyczne, ogólnogeograficzne) i podaje ich przykłady. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykorzystuje zdobytą wiedzę do analizy map pod kątem ich przydatności w różnych sytuacjach, np. planowania podróży, zrozumienia zjawisk geograficznych itp.; ▶ potrafi krytycznie ocenić informacje zawarte na mapach różnego typu, analizując ich dokładność, skalę i przeznaczenie.
I.2.	Skala na mapach i planach	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie skali; ▶ odczytuje skalę z mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje sposoby zapisu skali na mapie (skala liczbowa, mianowana, podziałka liniowa); ▶ stosuje skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ zapisuje tę samą skalę w różnej postaci (liczbowej, mianowanej, podziałki liniowej). 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje ze sobą skale; ▶ wyjaśnia na czym polega generalizacja mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ stosuje skalę map do rozwiązywania praktycznych zadań związanych np. z planowaniem podróży; ▶ analizuje, jak wybór skali wpływa na dokładność i rodzaj przekazywanych informacji na mapie.
I.3.	Ukształtowanie powierzchni na mapie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcia: wysokość bezwzględna, wysokość względna, poziomica; ▶ czyta treść mapy ogólnogeograficznej Polski, zwracając uwagę na zastosowaną skalę barw. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje wysokości bezwzględne z rysunku poziomicowego i mapy hipsometrycznej; ▶ podaje przykłady map, gdzie stosuje się układ poziomic do przedstawienia rzeźby terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, jak powstają mapy poziomicowe i hipsometryczne; ▶ oblicza wysokość względną między dwoma obiektami, np. podnóżem a szczytem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje ukształtowanie terenu, posługując się mapą poziomicową lub hipsometryczną; ▶ wyjaśnia dlaczego poziomicę na mapach się nie przecinają. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy poziomicowej lub hipsometrycznej analizuje i interpretuje rzeźbę terenu.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.4.	Południki i równoleżniki	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na globusie i mapie świata bieguny oraz południki i równoleżniki. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na globusie i mapie świata południk zerowy i 180° oraz równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; ▶ wskazuje na globusie i mapie świata półkule Ziemi i podaje ich nazwy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje cechy południków i równoleżników, wyjaśnia pojęcia: siatka geograficzna i kartograficzna; ▶ stosuje skróty międzynarodowe kierunków świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego kształt południków i równoleżników różni się na globusie i na mapie; ▶ określa położenie obiektów na globusie i na mapie, podając półkule, na których się znajdują. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, jak system południków i równoleżników pozwala na precyzyjne określenie położenia każdego miejsca na Ziemi.
I.5.	Kontynenty i oceany	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia nazwy kontynentów i oceanów; ▶ wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie kontynentów i oceanów względem równika i południka zerowego; ▶ podaje wiek, w którym rozpoczęła się epoka wielkich odkryć geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porządkuje kontynenty i oceany pod względem ich powierzchni od największych do najmniejszych; ▶ podaje cechy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi (nizin, wyżyn i gór). 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia przykładowe powody, dla których Europejczycy wyruszali na trasy wielkich wypraw geograficznych; ▶ podaje przykłady wielkich odkrywców i podróżników oraz wskazuje na mapie trasy ich wypraw. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykonuje prostą mapę świata z zaznaczonymi kontynentami i oceanami, korzystając z narzędzi plastycznych lub cyfrowych; ▶ planuje wymaganą podróż dookoła świata, wskazując trasy morskie i kontynenty, które chciałby odwiedzić, uzasadniając swój wybór.
Podsumowanie działu I						
II.1.	Różnorodność krajobrazów w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie krajobrazu; ▶ wymienia elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu; ▶ podaje nazwy pasów krajobrazowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe; ▶ wskazuje na mapie położenie pasów krajobrazowych Polski; ▶ opisuje krajobraz, który widzi wokół domu lub szkoły; ▶ określa nazwę pasa krajobrazowego, w którym jest położona miejscowość, w której znajduje się szkoła. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które zadecydowały o dzisiejszym ukształtowaniu powierzchni Polski; ▶ wskazuje różnice między krajobrazem naturalnym a kulturowym i podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa i wskazuje na mapie położenie wybranych krain geograficznych; ▶ przedstawia główne cechy krajobrazów Polski i wykazuje ich zróżnicowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje różne krajobrazy Polski pod względem ich przyrodniczych i kulturowych aspektów, wykorzystując do tego mapy, atlasy oraz dodatkowe źródła informacji.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
II.2.	Krajobraz nadmorski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pobraża; ▶ wymienia nazwy głównych typów wybrzeży morskich w Polsce; ▶ podaje co najmniej dwa przykłady cech charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie Pobraża Szczecińskiego, Koszalińskiego i Gdańskiego; ▶ wskazuje na mapie położenie Wybrzeża Słowińskiego, w tym miast, jezior i Słowińskiego Parku Narodowego; ▶ rozpoznaje w opisach, filmach i na ilustracjach główne typy wybrzeży morskich w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady charakterystycznych zjawisk pogodowych występujących w pasie nadmorskim (sztorm, bryza); ▶ wskazuje cechy przyrodnicze i kulturowe krajobrazu Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje ze sobą wybrzeża wydmore i klifowe; ▶ charakteryzuje Słowiński Park Narodowy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia zależność między rozbudową mierzei a powstawaniem jezior przybrzeżnych; ▶ wyjaśnia zmienność kierunku wiania bryzy dziennej i nocnej.
II.3.	Krajobraz pojezierny	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pojezierzy; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Pojezierza Mazurskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Pojezierze Pomorskie, Pojezierze Wielkopolskie, Pojezierze Mazurskie; ▶ rozpoznaje Pojezierze Mazurskie w opisach, na filmach i ilustracjach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Pojezierza Mazurskiego: największe miasto regionu, Szlak Wielkich Jezior Mazurskich oraz jeziora Śniardwy i Mamry; ▶ wyjaśnia związek między ukształtowaniem powierzchni pojezierzy a występowaniem w przeszłości lądolodu; ▶ podaje przykłady aktywnego wypoczynku i sportów, które można uprawiać na Pojezierzu Mazurskim. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego regionu i wskazuje je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek między granicą pasa pojezierzy a granicą ostatniego zlodowacenia na terenie Polski; ▶ uzasadnia, dlaczego Pojezierze Mazurskie jest dla turystów ciekawym historycznie i przyrodniczo regionem Polski.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
II.4.	Krajobraz nizin środkowej Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego nizin środkowopolskich; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla pasa nizin środkowopolskich. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Nizinę Mazowiecką oraz największe miasta regionu; wymienia cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej; wyjaśnia pojęcia: pradolina, kotlina. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Nizina Śląska, Południowopolska, Mazowiecka, Północnopodlaska, Południowopodlaska; wskazuje na mapie położenie parku narodowego utworzonego na obszarze Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Kotlinę Warszawską oraz rzeki: Wisłę, Narew, Pilicę, Bzurę, Wkrę, Bug; wyjaśnia pojęcia: meandry, starorzecza; wymienia cechy krajobrazu Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależność między rozwojem rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej a powierzchnią naturalnych lasów w tym regionie; wyjaśnia dlaczego na terenie Puszczy Kampinoskiej utworzono Kampinoski Park Narodowy.
II.5.	Krajobraz wielkomiejski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Warszawę; wymienia cechy dużego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w Warszawie znajdują się siedziby najwyższych władz państwowych; charakteryzuje wybrane funkcje Warszawy; rozpoznaje na ilustracjach znane miejsca i budynki Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta w Polsce; wskazuje na planie Warszawy położenie wybranych znanych miejsc i budynków; wymienia zalety i wady życia w wielkim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kiedy miejscowość możemy uznać za miasto; podaje nazwy części, z których składa się duże miasto (śródmieście, osiedla mieszkaniowe, dzielnice przemysłowe, przedmieścia). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje krajobraz Warszawy i innych miast Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o dużym mieście położonym najbliżej swojego miejsca zamieszkania.
Podsumowanie działu II						
III.1.	Krajobraz miejsko-przemysłowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie pas wyżyn i Wyżynę Śląską; wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje węgiel kamienny; charakteryzuje rozwój przemysłu na Wyżynie Śląskiej; wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje krajobraz pasa wyżyn; podaje przykłady produktów wytworzonych przy wykorzystaniu węgla kamiennego; wyjaśnia pojęcia: przemysł, aglomeracja. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka; podaje przykłady rewitalizacji na terenie Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przemysłu ciężkiego; wyjaśnia, dlaczego zespół miejski Górnego Śląska to konurbacja; wyjaśnia, dlaczego coraz mniej osób na Górnym Śląsku pracuje w przemyśle.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III.2.	Krajobraz rolniczy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; wymienia główne cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Lubelskiej; podaje nazwę najżyźniejszej gleby w Polsce i nazwę skały, na której się utworzyła; rozpoznaje na ilustracjach i filmach wąwoz lessowy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy charakterystyczne dla krajobrazu wiejskiego; wymienia nazwy roślin uprawianych na Wyżynie Lubelskiej; wyjaśnia, jak powstają wąwozy lessowe. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między obecnością lessu a występowaniem czarnoziemiu; wskazuje przeznaczenie uprawianych na Wyżynie Lubelskiej roślin oraz hodowanych zwierząt; opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> udowadnia prawdziwość stwierdzenia, że Wyżynę Lubelską nazywa się czasem zagłębieniem rolniczym Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o jednym z miejsc na Wyżynie Lubelskiej ważnym pod względem kulturowym.
III.3.	Krajobraz krasowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko-Częstochowską; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwę skały, w której zachodzi proces krasowienia (wapienie); rozpoznaje skałę wapienną; nazywa główne elementy krajobrazu krasowego i rozpoznaje je na ilustracjach; dzieli formy krasowe na kras powierzchniowy i podziemny. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; wskazuje Szlak Orlich Gniazd jako przykład dziedzictwa kulturowego regionu; wyjaśnia na czym polega krasowienie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Wyżynę Krakowsko-Częstochowską nazywa się Jurą; wskazuje na modelu, schemacie lub ilustracji formy naciekowe jaskini (stalaktyty, stalagmity, stalagnaty); podaje przykłady dziedzictwa przyrodniczego chronione w Ojcowskim Parku Narodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd; wyjaśnia, dlaczego zamki na Szlaku Orlich Gniazd mają białą barwę; tworzy model jaskini krasowej.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
III.4.	Krajobraz górski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie pas gór oraz Tatry; ▶ wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; ▶ podaje nazwę parku narodowego leżącego w Tatrach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie; ▶ nazywa i wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr; ▶ rozpoznaje na ilustracjach elementy krajobrazu wysokogórskiego; ▶ podaje przykłady popularnych miejsc odwiedzanych przez turystów w Tatrach Wysokich i Zachodnich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje podobieństwa i różnice w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich; ▶ omawia cechy pogody w górach; ▶ wymienia po kolei piętra roślinności w Tatrach; ▶ wymienia nazwy roślin i zwierząt charakterystycznych dla Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie łańcuchy górskie Karpat i Sudetów oraz ich najwyższe pasma górskie; ▶ wyjaśnia, dlaczego w górach roślinność układa się piętrowo; ▶ opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach; ▶ analizuje negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; ▶ wyjaśnia jak powstaje wiatr halny; ▶ przedstawia miejsce w Tatrach, które chciałby odwiedzić korzystając z różnych źródeł informacji.
III.5.	Ocena najbliższego krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski; ▶ wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy, w tym elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady działań przyczyniających się do poprawy najbliższego otoczenia; ▶ wyjaśnia czym jest plan zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia w jakim celu dokonuje się oceny krajobrazu; ▶ wskazuje elementy, na które powinno się zwracać uwagę podczas oceny krajobrazu; ▶ dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy, mające na celu poprawę estetyki i funkcjonalności. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przeprowadza szczegółową analizę krajobrazu najbliższej okolicy, uwzględniając aspekty przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne. ▶ opracowuje plan działań, mający na celu poprawę jakości krajobrazu najbliższego otoczenia, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.
Podsumowanie działu III						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IV.1.	Strefowość i piętrość klimatyczno-roślinna na świecie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących na Ziemi; ▶ odczytuje informacje z mapy średnie roczne temperatury powietrza na Ziemi i rocznej sumy opadów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie poszczególnych stref klimatycznych, używając mapy stref klimatycznych na Ziemi; ▶ dopasowuje krajobrazy do odpowiadających im stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porządkuje strefy klimatyczne i krajobrazowe na Ziemi w kolejności od równika do biegunów; ▶ rozpoznaje na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych; ▶ charakteryzuje każdą ze stref krajobrazowych; ▶ wskazuje zależność między różnicami w nagrzewaniu się powierzchni Ziemi a występowaniem stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia rozkład przestrzenny stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; ▶ wskazuje podobieństwa między układem stref krajobrazowych na Ziemi a piętrością klimatyczno-roślinną na obszarach górskich.
IV.2.	Wilgotne lasy równikowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie wilgotnych lasów równikowych; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy wilgotnych lasów równikowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy obszarów występowania wilgotnych lasów równikowych i wskazuje je na mapie; ▶ odczytuje z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym; ▶ rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych na różnych kontynentach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy klimatu równikowego; ▶ podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców wilgotnych lasów równikowych; ▶ podaje przykłady przystosowania się roślin do życia w klimacie równikowym wilgotnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji; ▶ wyjaśnia, dlaczego wilgotny las równikowy jest „wiecznie zielony”; ▶ podaje przykłady przystosowań człowieka do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ omawia wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; ▶ wskazuje współzależności między elementami krajobrazu wilgotnego lasu równikowego a warunkami życia człowieka.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
IV.3.	Lasy strefy umiarkowanej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie występowanie lasów strefy umiarkowanej; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla lasów strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie umiarkowanym; ▶ rozpoznaje lasy strefy umiarkowanej na zdjęciach, w opisach i filmach; ▶ podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących w lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy klimatu umiarkowanego; ▶ wymienia nazwy termicznych pór roku występujących w klimacie umiarkowanym; ▶ rozpoznaje i nazywa piętra lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego wiele lasów strefy umiarkowanej zamieniono na pola uprawne; ▶ uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w lasach strefy umiarkowanej; ▶ porównuje warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu strefy umiarkowanej z lasami równikowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przygotowuje prezentację dotyczącą lasu strefy umiarkowanej na podstawie własnych obserwacji terenowych, dokumentacji fotograficznej, filmowej i własnych notatek.
IV.4.	Sawanna i step	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie występowanie strefy sawanny i stepu; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy sawanny i stepu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie sawanny i stepu; ▶ rozpoznaje sawannę i step na zdjęciach, w opisach i filmach; ▶ podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących na sawannie i stepie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia charakterystyczne cechy klimatów sawanny i stepu; ▶ charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów; ▶ podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawanny i stepu; ▶ wyjaśnia kim są nomadzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmienność krajobrazu od lasu równikowego do suchej sawanny; ▶ porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów; ▶ uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia czym jest i gdzie znajduje się obszar pampy i prerii, korzystając z różnych źródeł informacji.
Podsumowanie działu IV						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V.1.	Pustynie gorące i lodowe	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie stref pustyń gorących i pustyń lodowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla pustyń gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów dla pustyń gorących i lodowych; wskazuje na mapie największe pustynie gorące i lodowe, podaje ich nazwy; rozpoznaje cechy charakterystyczne pustyń gorących i lodowych; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia na pustyni. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie na pustyni; charakteryzuje przystosowanie wybranych roślin i zwierząt do życia na pustyni; podaje przykłady sposobów gospodarowania ludzi na pustyniach; wyjaśnia kim są Inuici. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie oazy i jej znaczenie dla życia na pustyni; porównuje pustynie gorące i lodowe pod względem warunków klimatycznych, typowej roślinności i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ działalności człowieka na środowisko pustyń gorących i lodowych oraz wyzwania związane z ochroną tych obszarów.
V.2.	Tajga i tundra	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie strefy tajgi i tundry; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie tajgi i tundry; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia w tych strefach; podaje przykłady zajęć, którymi trudnią się mieszkańcy tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie w tajdze i tundrze; wyjaśnia, czym różni się tajga od tundry, podaje podobieństwa i różnice; wyjaśnia pojęcia: lasotundra, wieloletnia zmarzlina. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje działalność człowieka w tajdze i tundrze oraz jej wpływ na te ekosystemy; wyjaśnia, dlaczego stawianie budynków na wieloletniej zmarzlinie jest utrudnione. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ zmian klimatu na ekosystemy tajgi i tundry.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V.3.	Krajobraz śródziemnomorski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie regiony świata o klimacie śródziemnomorskim; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla klimatu śródziemnomorskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie śródziemnomorskim; ▶ wyjaśnia co to jest makia; ▶ podaje przykłady typowych roślin dla tego krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy roślinności śródziemnomorskiej; ▶ odczytuje z mapy nazwy państw leżących w basenie Morza Śródziemnego; ▶ podaje przykłady walorów turystycznych tego regionu; ▶ opisuje krajobraz wybrzeża Morza Śródziemnego na podstawie fotografii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie klimatogramów charakteryzuje przebieg temperatur powietrza i opadów w ciągu roku w strefie śródziemnomorskiej w zależności od położenia względem równika; ▶ wyjaśnia, dlaczego w krajach śródziemnomorskich rozwinięta jest turystyka; ▶ opisuje wpływ tego klimatu na sposób życia i gospodarkę ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ działalności człowieka na krajobraz śródziemnomorski; ▶ przygotowuje hasła reklamujące wakacje w wybranym kraju śródziemnomorskim.
V.4.	Himalaje i ich mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie Himalajów; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla krajobrazu wysokogórskiego Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z mapy nazwy państw położonych na obszarze Himalajów; ▶ opisuje podstawowe cechy klimatu Himalajów; ▶ wymienia przykłady zwierząt i roślin występujące w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Mount Everest oraz Wyżynę Tybetańską i pasmo Karakorum; ▶ wyjaśnia kim są Sierpowie; ▶ opisuje tradycyjne sposoby życia i gospodarki mieszkańców Himalajów; ▶ podaje przykłady przystosowania zwierząt do życia w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ środowiska naturalnego Himalajów na kulturę i codzienne życie ich mieszkańców; ▶ opisuje warunki pogodowe panujące na szczycie Mount Everestu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia jak zmienia się życie mieszkańców Himalajów w związku z rozwojem turystyki i globalizacją.
Podsumowanie działu V						